

TE ARA 'AKAPAPA'ANGA NUI 2020+ 'ĀTUITUI'ANGA KITE KAVEINGA NO TE TŪMOTU 'ENUA

TE KORONGA 'AKAPAPA'ANGA NUI 2020+

ANOANO TUMU O TE KAVEINGA NUI

'ĀTUI KI TE TŪMOTU 'ENUA

Koronga 1
Tūranga
Memeitaki nō
te katoatoa.

'Ākono meitaki'anga i tā
mātou aronga 'anga'anga,
ta mātou au māpū, tō
mātou kōpū tangata, te au
metua pakari, tō mātou ngā
metua e te 'ānau tamariki.

Tango'anga i te tūranga ruperupe, tau, ora'anga
meitaki e te mataora ki roto i te tu'anga Tūmotu
'enua. 'Aka'ou i te au tūranga nō te 'ōronga i
te tika'anga ki te au metua pakari, te tūkai o
te neke'anga e te 'ānau 'ou ki roto i te tango
'anga'anga o te tūmotu 'enua.

Koronga 3
Pū'apinga Ipukarea,
Ngā'i 'anga'anga
'oko'oko e te
Tu'anga kimi
pū'apinga.

Turuturu i te Marae Ora, Te
Māraurau 'Āpi'i e te Tango
'Anga'anga. 'Akapararauare i
te Ngā'i 'anga'anga e te Kimi
pū'apinga. 'Akamāro'iro'i
i te au Pitiniti e te tu'anga
'oko'oko.

'Akamāro'iro'i i te 'ātui'anga ki te ngā'i 'anga'anga
te au mākete e te au tauturu tau. 'Akaiti i te
tūtaki'anga tūmotu a te 'iti tangata, te pītiniti
te tūtaki no te 'akaū kākō. Tauturu i te tu'anga
tūroto, te pae tanu e te tupu'anga o te au
kimi'anga pū'apinga a te 'iti tangata Kūki 'Airani.
'Akamāro'iro'i i te 'akapū'apinga'anga nā roto i te
tu'anga tūmotu tau e te meitaki tikai.

Koronga 4
'Ākono'anga i te
repo mārō e te
kino.

'Akama'ata i te tū 'ākono,
'Ākono meitaki'anga i te
repo kikino.

'Akano'o i te rāvenga tā'anga'anga
'aka'ou i tēta'i au tu'anga o te au 'apinga
'aka'oro kino.

Koronga 6
'Ātui'anga Ipukarea
nā roto i te Tango
'Anga'anga, Te
Mana Tūmotu e te
Atutui Roro Uira

'Ātui'anga i tō tātou ipukarea e
te 'iti tangata. 'Akātū i te tango
'anga'anga 'irinaki'ia e te tau. E
ipukarea 'ātuitui'ia.

Tā'anga'anga i te au tūmotu tūkēkē e te patu i te
tango 'anga'anga tei anoano'ia. 'Akaiti mai i te
piripiri o te au 'apinga 'aka'oro e te au'a'i kikino mei
roto mai 'ia rātou.

Koronga 7
Mero Kōpapa e te
Ora'anga meitaki

'Akaiti'anga i te au maki pirikore,
'akapararauare i te ora'anga
meitaki atu nā roto i te 'akaetaeta
uaua e te tipōti.

Patu i te au vāito'anga a te tango 'anga'anga
tē kā turu i te 'akama'ata atu i te au 'rāvenga
'Akamātūtū kōpapa. 'Akano'o i tēta'i au taka'inga
no te 'akaiti i te reva kino tē ka rauka mai mei roto
i te au 'apinga 'aka'oro.

Koronga 9
Tō Tātou Piri'anga –
Tū tangata, piri'ang
'āiteite e te piri'ang
'oa'oa

Akameitaki i te 'ākono'anga i tei
paruparu, tangata metua e te
pakipakitai.

Kia tau te au ngāi tiaki'anga i te au 'apinga 'akaoro
nō tei paruparu, tei tangata metua e te pakipakitai
mate 'akapūpū e ka rauka ngōie i te katoatoa i te
tā'anga'anga.

Koronga 11
To tātou Māriko
Ao Ora e te
Aorangi Nātura.

Tauturu i te ora'anga meitaki
o te akau kōao. 'Akameitaki i
te tūranga o te vai. Pāruru i te
Mariko Ao Ora.

Tāuru i te au rāvenga tāma'anga reva ki roto i te
'akapū'apinga o te tu'anga tūmotu. 'Akaiti i te
irinaki'anga ki runga i te mōtokā tē kā riro i te 'akaiti
i te mā'ani'anga i te au ngā'i te ka anoano'ia no te
vaio'anga mōtokā(ngā'i pāka'anga).

Koronga 12
Tau'i'anga reva,
Tūranga Tūātoa,
Uira nātura e te
Ravenga 'akaiti i te
tā'anga'anga uira.

'Akaiti i te 'rinaki'anga ki runga i
te 'inu nātura.

Patu i te tango 'anga'anga e te 'anga i tēta'i au
taka'inga tē kā turu i te au rāvenga tāma'anga reva
e te 'akaiti i te au reva kikino mei roto i te au 'apinga
'aka'oro ki runga i te 'enua.

Koronga 15
Pāruru'anga Ipukarea,
'iti tangata 'au e te 'iti
tangata Tiratiratū.

'Akaiti i te ū o te au matini
'aka'oro. 'Akameitaki i te
tūranga 'iti tangata.

Tā'anga'anga i te ropi'anga e te au 'akano'o'anga
tau no te 'akameitaki i te tā'anga'anga'anga
o te matāra. Tā'anga'anga i te ropi'anga e te
'akano'o'anga tau no te pāruru i te au pakia kino
e te mate mei roto i te au ū ki runga i te matāra.
'Akameitaki i te tu'anga o te 'ōronga'anga raitini.

Kaveinga nō te Tūmotu 'Enea a te Kūki 'Airani 2025 – 2035

Te Kavamani Kūki 'Airani

Ko te Tūmotu 'Enea ki roto i te Kūki 'Airani e tu'anga pū'apinga
ma'ata tāna no te 'ātuitui i te 'iti Tangata, te au tauturu tau,
e te au tika'anga pū'apinga. Ka tauturu te reira i te ora'anga
memeitaki, e ka akatupu i te au rāvenga kimi pū'apinga, e ka
'ātuitui i te 'iti Tangata i Rarotonga nei ki te au 'Enea i no'o'ia
i te Pā 'Enea. Te ma'ata 'uātu nei te manamanatā tā tēia
tipātīmāni e nā roto nei — kāre e tau'i'anga i rave'ia ana, te
ma'ata o te au 'apinga 'aka'oro, te ravakore i te 'iki'anga o te
au'apinga 'aka'oro, e te ngatā i te tā'anga'anga i te au matini
'aka'oro o te katoatoa e pērā te au arapaki'anga o te tau'i'anga
reva. Mē kāre e 'aka'ou'anga e rave'ia kāre e rauka i te Tūmotu
'Enea i te 'akatupu i tei anoano'ia a tēia au tuātau ki mua mē
kāre i te 'akatupu i te au Koronga Ipukarea o te Ora'anga
Tūātoa e te Ora'anga Ka'umou. Ka anoano'ia te Tūmotu 'Enea

kia 'akapiri'ia ki te 'ōrama Ipukarea o te Tūranga Memeitaki no
te Katoatoa mei tei 'akataka'ia ki roto i te 'Akapapa'anga Nui
2020+. Tei roto i teia 'akako'u'anga te Kaveinga nō te Tūmotu
'Enea o te Kūki 'Airani, te 'ōrama ipukarea tei tā'okota'ia,
e te ara kaveinga o te tuanga Tūmotu 'Enea no tēia nga'uru
mata'iti e tū mai nei ki mua.

TATARA'ANGA: TŪMOTU 'ENUA

Te tuatua nei te Tūmotu 'enua no runga i te
neke'anga tangata ki runga i te 'enua, te au
'apinga 'oko'oko e te au tauturu tau ki runga i
te 'enua – e te au tu'anga tei turu i te reira.

TĀ MĀTOU 'ŌRAMA

Tere'anga 'Au, te Tū Ka'umou nō te Ipukarea

Me tae i te mata'iti 2035 kua rauka i te Kūki 'Airani i te tau i tāna ture tūmotu kia tau ki te 'aka'aere'anga o tēia tuātau
mate tāuru katoa i te tūranga tūātoa ki runga i te tūranga reva e kia 'ātu'ia ki roto i te mā'ani'anga o te au matāra
'ou. Ko te 'akaneke'anga ki roto i te au 'apinga 'aka'oro uira e te au 'apinga 'aka'oro o te katoatoa kā turu'ia tē reira
nā roto i te te'ate'a 'anga i te au tu'anga tē ka turu i tēia 'akakeu'anga e pērā te au ture 'akaterere. Ko te 'aere'aere,
taka'i pātikara e te au 'apinga 'aka'oro o te katoatoa ka rauka ngō'ie ua te reira e ka tā'anga'anga putuputu'ia e te
katoatoa. Ko te tū tau ki runga i te matāra ka 'akamāro'iro'i pakari'ia te reira na roto i te au ropi'anga meitaki atu, te
kave'anga karere ki te katoatoa, e te raverave'anga. E au parāni tūmotu 'enua ta te Pā 'Enea katoatoa, te ka turu i te
tūranga tūmotu manamanatā kore, meangiti te reva kino e te ka rauka i te au tū tangata katoatoa i te tā'anga'anga.

TA MATOU ARA KAVEINGA

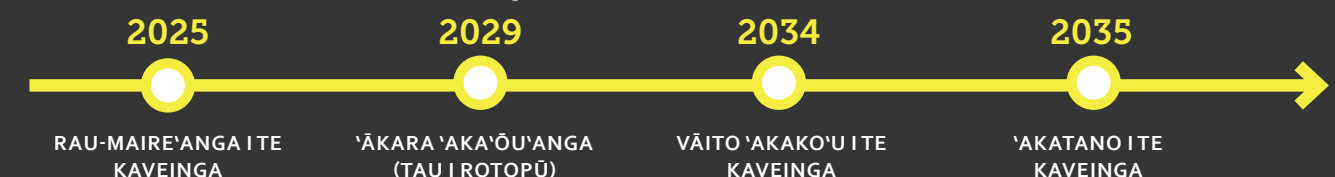
Akatinamou'anga

Te ka rave'ia.

'Akātūke'anga i te au ture.	Tau'i katoatoa kia tau ki te tūranga o tēia tuātau.
Tūmotu Ka'umou.	'Akapararauare i te 'akama'ata'anga o te tā'anga'anga kāpiti i te 'apinga 'aka'oro uira e te 'inu nātura na roto i te te'ate'a 'anga i te au tu'anga 'akapū'apinga tē ka turu i tēia 'akakeu'anga e pērā te au ture 'akaterere.
Au Matāra Tūātoa ki runga i te tūranga reva.	'Akatinamou i te Tūranga Tūātoa ki runga i te tūranga reva e te 'akaiti i te au vāito 'ara- paki'anga ki roto i te ropi'anga e te mā'ani'anga i te au matāra 'ou katoatoa.
Te Teretere'anga Tangata.	'Akama'ata i te 'aere'aere e te taka'i pātikara ki runga i te au 'enua katoatoa tei turu'ia e te tu'anga 'akapū'apinga tau e te ngōie i te tā'anga'anga.
Tū tau ki runga i te Matāra.	Tautā kia kore roa e manamanatā ki runga i te matāra/te au mate mei roto i te ū e te 'akaiti i te nūmero o te pakia kino.
'Ātui'anga e te Tū 'Āiteite	Kia rauka te parāni Tūmotu 'Enea i te Pā 'Enea katoatoa.

TE 'AKANO'O'ANGA TUĀTAU

Kua 'akako'u tēia kaveinga i ngā mata'iti 2025 ki te 2035(10 mata'iti) Ko te 'akaneke i te 'akakeu'anga o tēia kaveinga
ka tiroiro e ka vāito'ia te reira e tēia au tango i raro nei.

TE AU MATO KAVEINGA

Ka tuku'ia te kaveinga na roto i ngā mato tumu e 'ā tei 'akapiri'ia ki te 'akapū'apinga'anga manava a te ipukarea, te au koronga tūranga tūātoa ki runga i te tūranga reva e te au anoano kia rave'ia i va'o ake i te ipukarea. Ka tūraki te Mana Tūmotu o te Kūki 'Airani i te tu'a'anga i tei umu'umu'ia e ngā mato e 'ā i roto i te Kaveinga e te au 'anga'anga kia rave'ia na roto i te pātana'anga ki te au tu'anga 'anga'anga kavamani, te au tu'anga kāre i raro ake i te kavamani e te au tu'anga turuturu ki roto i te au matakeinanga. Ko te tu'a'anga i tēia au koronga aruaru'ia ka anoano'ia te arataki mā'ora'ora, kia 'ātuitui'ia te 'akano'ono'o'anga e te au 'akapū'apinga'anga kia tāiro'ia. 'Akaketaketa'anga i te tu'anga 'anga'anga a te au putuputu'anga, 'akameitaki i te au 'apinga 'anga'anga e

te tatara'anga i te au tu'anga 'anga'anga ka riro ei au tango pū'apinga no te tuku karere tau, te 'irinaki'ia, te māmā, 'ātui i te kātōatoa e te tūmotu 'enua tūātoa ki runga i te tūranga reva no te kātōatoa e no'o nei ki te ipukarea e te au manuiri i roto nei i te Kūki 'Airani.

Tūranga Arataki e te 'Akaterere'anga

Akano'o i te au ture tei mārama'ia e te 'akapā'anga rave'anga no te tūmotu 'enua na roto i te 'akaketaketa'anga i te au tu'anga 'anga'anga a te putuputu'anga, 'akapāpū'anga i te arataki, e te 'akameitaki'anga i te 'akano'ono'o'anga note tuku'anga karere tau, te tika e tei tau ki te 'akaterereanga ipukarea.

2027

TAUI KĀTOATOA KIA TAU
KITETŪRANGA OTĒIA
TUĀTAU

- 'Akataka i te au 'akaue'anga i raro ake i te au Ture tei 'aka'ōu'ia.
- 'Akameitaki i te tūranga 'anga'anga nā roto i te 'ātui'anga ki te au tipātīmāni o te kavamani.
- 'Akameitaki i te au 'akamana'anga kia āru i te Koronga 15 o te 'Akapapa'anga Nui 2020+ e te patu'anga i te tūranga rangatira ki roto i te ngā'i 'anga'anga Kavamani.

- Koronga 1: Ora'anga Memeitaki no te Kātōatoa.
- Koronga 3: Pū'apinga Ipukarea, te 'anga'anga 'oko'oko e te kimi pū'apinga.
- Koronga 6: 'Ātui'anga ki te Ipukarea nā roto i te Tango 'Anga'anga, Te Mana Tūmotu e te 'Ātutui Roro Uira.
- Koronga 9: Tō Tātou Piri'anga – Tū tangata, piri'anga 'āiteite e te piri'anga 'oa'oa.
- Koronga 15: Pāruru'anga Ipukarea, 'Iti tangata 'au e te 'iti tangata Tiratiratū.

Tūranga Ka'umou e te Tūātoa ki runga i te tūranga o te Reva

'Akapararauare i te tūmotu māmā e te ngō'ie, 'akaiti i te 'irinaki ki runga i te 'apinga 'aka'oro tātākita'i e te 'akatū i te au 'akano'o'anga tūmotu 'enua tūātoa ki runga i te tūranga reva te ka pāruru i te 'iti tangata, te tu'anga 'akapū'apinga e te aorangi.

2026

2030

2035

AU ARANUI
'ŌUTEI TAU KI
TETŪRANGA
REVA

'AKAMA'ATA I
TE 'APAI MAI
'ANGA I TE AU
MATINI EV TE KA
TĀ'ANGA'ANGA I
TE UIRA E TE 'INU
NĀTURA

'AKAMA'ATA I TE
TĀ'ANGA'ANGA
KĀPITI MĒ
KĀRE TE EV E
TE AU 'APINGA
'AKA'ORO NO TE
KĀTOATO

- 'Akapararauare i te matini 'aka'oro te kāre e tākinokino i te aorangi ma te 'akano'o i te au tu'anga te ka turu i te reira.
- 'Akamāro'iro'i i te 'akaneke'anga ki te 'aere'aere te taka'i pātikara e te au matini tari tangata.
- Ranga'anga 'ō'onu no te 'akaiti'anga i te tūtaki i te au matini tari tangata nō te 'iti tangata e no'o nei ki Rarotonga e pērā te au manu'iri.
- Tāuru i te au rāvenga 'akaau ki te tūranga reva ki roto i te 'akano'ono'o'anga tūmotu e te utuutu'anga.

- Koronga 1: Tūranga Memeitaki no te Kātōatoa.
- Koronga 4: 'Ākono'anga i te repo mārō e te kino.
- Koronga 6: 'Ātui'anga ki te Ipukarea nā roto i te Tango 'Anga'anga, Te Mana Tūmotu e te 'Ātutui Roro Uira.
- Koronga 7: Mero Kōpapa e te Ora'anga meitaki.
- Koronga 9: Tō Tātou Piri'anga – Tū tangata, piri'anga 'āiteite e te piri'anga 'oa'oa.
- Koronga 11: To tātou Māriko ao ora e te Aorangi Nātura.
- Koronga 12: Tau'i'anga reva, Tūranga Tūātoa, Uira nātura e te Rāvenga 'akaiti i te tā'anga'anga uira.

Tū tau ki runga i te Matāra

'Akaiti i te aronga e mate nei e te pakia nei ki runga i te matāra na roto i te tu'anga 'akapū'apinga tau, te 'akakeu'anga meitaki e te 'akamatakite'anga putuputu ki te 'iti tangata e te tuku'angā tika tei tango'ia ki runga i te aukimikimi'angatei akapāpū'ia.

2035

KARE E MATE E TE AU
PAKIA KINO

- 'Akamāro'iro'i i te 'akakitekite'anga nūmero pāpū no te au matini 'akaoro.
- 'Akamāro'iro'i i te 'api'anga i te 'iti tangata, te 'akamatakite'anga e te 'akamana'anga i te ture e te rāvenga 'akakeu'anga. 'Akameitaki i te 'akano'ono'o'anga o te au tu'anga pū'apinga te ka turu i te tū tau ki runga i te matāra.
- 'Akatinamou i te pāruru'anga i te aronga ka 'arapaki'ia mei te aronga 'ā'aere, te aronga taka'i pātikara, te tamariki, e te au metua pakari.

- Koronga 6: 'Ātui'anga ki te Ipukarea nā roto i te Tango 'Anga'anga, Te Mana Tūmotu e te 'Ātutui Roro Uira.
- Koronga 7: Mero Kōpapa e te Ora'anga meitaki.
- Koronga 9: Tō Tātou Piri'anga – Tū tangata, piri'anga 'āiteite e te piri'anga 'oa'oa.
- Koronga 12: Tau'i'anga reva, Tūranga Tūātoa, Uira nātura e te Ravenga akaiti i te tā'anga'anga uira.
- Koronga 15: Pāruru'anga Ipukarea, Iti tangata 'au e te Iti tangata Tiratiratū.

'Ātui'anga e te Piri'anga 'Āiteite ki te Pa 'Enua.

'Akatano'anga i te ropi'anga tūmotu e te au ture te ka 'akaata mai i te anoano o te Pa 'Enua mate 'akapāpū i te tūranga 'āiteite ki runga i te au 'enua kātōatoa.

2028

KUA RAUKA TE AU PARĀNI
TŪMOTU A TE AU 'ENUA
KĀTOATO A I TE MATAITI
2028

- 'Akamāro'iro'i atu i te tu'anga 'ōronga'anga i te rāitini o te au 'apinga 'aka'oro e pērā te tū tau ki runga i te matāra.
- 'Akakeu i tēta'i rāvenga no te 'ākono e te titiri'anga i te au 'apinga 'aka'oro tei kino.
- 'Akapū'apinga i te au tu'anga 'anga'anga tei tūātoa ki runga i te tūranga reva a tei tau ki te no'oranga e te anoano o te au 'enua tātākita'i.

- Koronga 1: Ora'anga Memeitaki no te Kātōatoa.
- Koronga 6: 'Ātui'anga ki te Ipukarea nā roto i te Tango 'Anga'anga, Te Mana Tūmotu e te 'Ātutui Roro Uira.
- Koronga 7: Mero Kōpapa e te Ora'anga meitaki.
- Koronga 9: Tō Tātou Piri'anga – Tū tangata, piri'anga 'āiteite e te piri'anga 'oa'oa.
- Koronga 11: To tātou Māriko ao ora e te Aorangi Nātura.
- Koronga 12: Tau'i'anga reva, Tūranga Tūātoa, Uira nātura e te Ravenga 'akaiti i te tā'anga'anga uira.
- Koronga 15: Akaterereanga meitaki e te Akatūkia'anga i te Ture (Akaterere'anga 'enua e te tu'a'anga).

Te Mana Tūmotu o te Kuki Airani | Ministry of Transport

For the full Cook Islands Land Transport Policy 2025-35 please visit the Ministry of Transport website: mot.information@cookislands.gov.ck

www.transport.gov.ck